

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

प्रति,
मा.प्राचार्य/संचालक,
सर्व संलग्न कला, वाणिज्य, विज्ञान व विधी महाविद्यालये,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.
महोदय / महोदया,

मा.शिक्षण सहसंचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पदव्युत्तर स्तरावर शिक्षण घेणा-या पात्र विद्यार्थ्यांनी एकलव्य आर्थिक सहाय्यासाठी आवेदनपत्रे सादर करणेबाबतचे क्र.उशिसं/एकलव्य/नविन मंजूरी/२०१६-१७/१४ अई/७७२३, दि.२७ जून, २०१६ चे पत्र तसेच क्र.उशिसं/अहिंदी/नमं/२०१६-१७/१४अई/७७२२, दि.२७ जून, २०१६ चे अहिंदी भाषिक राज्यातील अहिंदी भाषिक विद्यार्थ्यांना शालांत परीक्षेत्तर अभ्यासक्रमासाठी देण्यात येणा-या हिंदी शिष्यवृत्तीबाबतचे पत्र आपल्या माहितीसाठी व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी अग्रेषित केले आहे. त्यानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

कळावे,

सोबत - वरीलप्रमाणे.

संदर्भ क्र. संलग्नता/टी-२/५३

दि.

4 JUL 2016

आदेशान्वये,

I/C उपकुलसचिव

महाराष्ट्र शासन

शिक्षण संचालनालय (उच्च शिक्षण)

महाराष्ट्र राज्य, मध्यवर्ती इमारत, पुणे-४११ ००१.

web: www.dhepune.gov.in

E-mail: dhepune@yahoo.co.in

फोन नं.०२०/२६१२६९३९

फॅक्स ०२०/२६११११५३

क्र.उशिसं/एकलव्य/नवीन मंजूरी/२०१६-१७/१४अई (१७७२३)

दि. 27 JUN 2016

परिपत्रक :-

प्रति,

१. कुलसचिव,
सर्व अकृषि विद्यापीठे.
२. विभागीय शिक्षण सहसंचालक, उच्च शिक्षण,
सर्व विभाग

विषय : पदव्युत्तर स्तरावर शिक्षण घेणा-या पात्र विद्यार्थ्यांनी एकलव्य
आर्थिक सहाय्यासाठी आवेदनपत्रे सादर करणेबाबत.
नवीन मंजूरी/नूतनीकरण सन २०१६-१७.

संदर्भ : १. शासन निर्णय क्र.एससीएच/१०१५/८१/मशि-४, दि.७ फेब्रुवारी, १९९६.

संदर्भांकित शासन निर्णयान्वये कला, वाणिज्य, विज्ञान व विधी या विद्याशाखांच्या अंतर्गत पदव्युत्तर शिक्षण घेणा-या आणि विहित अटी पूर्ण करणा-या विद्यार्थ्यांसाठी महाराष्ट्र शासनाने सन १९९५-९६ या वर्षापासून एकलव्य आर्थिक सहाय्य योजना सुरु केलेली आहे.

२/- आपल्या कार्यक्षेत्रांतर्गत सन २०१६-१७या शैक्षणिक वर्षात पदव्युत्तर शिक्षणासाठी प्रवेश घेतलेल्या पात्र विद्यार्थ्यांकडून दि. ३०/०९/२०१६ अखेरपर्यंत विहित नमुन्यात अचुक व परिपूर्ण भरलेली आवेदनपत्रे सहपत्रासह मागविण्यात येत आहेत. सदर प्रस्ताव स्विकारण्याचा अंतिम दि. ३०.९.२०१६ असून त्यानंतर प्राप्त झालेले प्रस्ताव विचारात घेतले जाणार नाहीत.

३/- एकलव्य आर्थिक सहाय्यासाठी पात्रतेच्या प्रमुख अटी खालीलप्रमाणे आहेत.

१. पदवी परीक्षेत विज्ञान शाखेत किमान ७० टक्के गुण, तर कला, वाणिज्य, विधी शाखेत किमान ६० टक्के गुण मिळविलेले असावेत. (शासनाकडून प्राप्त आर्थिक तरतूदीनुसार गुणानुक्रमे जास्त गुणानुसार अर्जाचा विचार करण्यात येईल).

२. संबंधित विद्यार्थ्यांचे व त्यांच्या आई-वडिलांचे/पालकांचे सर्व मार्गांनी मिळून मागील आर्थिक वर्षाचे वार्षिक उत्पन्न रु. ७५,०००/ पेक्षा अधिक नसावे.

३. पदव्युत्तर द्वितीय वर्षासाठी आर्थिक सहाय्याचे नूतनीकरण मंजूर करण्यास पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाच्या पहिल्या वर्षी किमान ५० टक्के गुण मिळवून उत्तीर्ण होणे आवश्यक आहे, व वार्षिक ७५ टक्के नियमित उपस्थिती आवश्यक आहे. चांगली वर्तणूक असणे आवश्यक आहे. याबाबत प्रचार्य/विद्यापीठीय विभाग प्रमुख यांचे सुस्पष्ट प्रमाणपत्र प्रस्तावासोबत जोडणे आवश्यक आहे. पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाच्या पहिल्या वर्षी अनुत्तीर्ण असलेल्या व ए.टी.के.टी मिळालेल्या विद्यार्थ्यांना नूतनीकरण मंजूर करता येत नाही. याची कृपया नोंद घ्यावी

तसेच शासनाकडून प्राप्त होणा-या आर्थिक तरतूदीच्या आधीन राहून गुणवत्तेनुसार गुणानुक्रमे संबंधित विद्यापीठनिहाय मंजूरी देण्यात येईल.

४. हया योजनेअंतर्गत पात्र विद्यार्थ्यांना रु.५०००/ प्रतिवर्षी आर्थिक सहाय्य देण्यात येईल.

५. एकलव्य आर्थिक सहाय्याबाबत विद्यार्थ्यांकडून प्राप्त झालेले नविन मंजूरीचे आवेदनपत्रे विद्यापीठे/महाविद्यालये यांनी त्यांचे स्तरावर जबाबदारीने तपासून न पाहता पाठविली जातात असे संचालनालयाच्या निदर्शनास आलेले आहे म्हणून पात्र विद्यार्थ्यांना एकलव्य आर्थिक सहाय्य मंजूर करणेकामी अडचणी निर्माण होतात व कार्यालयाचा वेळ खर्च होतो. विद्यार्थ्यांस आर्थिक सहाय्य मिळण्यास विलंब होऊ नये किंवा विद्यार्थी आर्थिक सहाय्यापासून वंचित राहू नये म्हणून नविन मंजूरीचा प्रस्ताव सोबत दिलेल्या सूचनाप्रमाणे विद्यापीठ व महाविद्यालये यांनी प्रथम त्यांचे स्तरावर अर्ज तपासूनच अंतिम मंजूरीसाठी या संचालनालयाकडे दिलेल्या विहित मुदतीतच पाठविण्यात यावेत. लाभार्थी विद्यार्थ्यांनी आवेदनपत्रे अचूक व परिपूर्ण भरावीत म्हणून सदरचे परिपत्रकांची प्रत फलकावर लावावी. तसेच सदरचे प्रस्ताव हे फक्त विद्यापीठे / महाविद्यालयामार्फतच स्विकारून विचारात घेतले जातील.

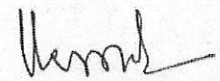
६. अपूर्ण असलेल्या अर्जाचा विचार केला जाणार नाही व त्याबाबत कोणताही पत्रव्यवहार केला जाणार नाही याची नोंद घ्यावी.

७. विद्यार्थ्यांनी त्यांच्या नजिकच्या राष्ट्रीयकृत बँकेत खाते उघडणे आवश्यक असून, विद्यार्थ्यांनी त्याचा सद्याचा स्वतःचा सुरु असलेला खाते क्रमांक, बँकेचा संपूणे पत्ता, बँक शाखा, कोड नंबर, आयएफएससी कोड, आधारकार्ड क्रमांक, विद्यार्थ्यांचा दूरभ्रमण क्रमांक, इत्यादी माहिती बिनचूकपणे अर्जात नमूद करावी.

८. विद्यार्थ्यांने बँक खातेच्या पासबुकाची पहिल्या पानाची झेरॉक्स प्रत जोडणे आवश्यक आहे.

९. आपल्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचे आवेदनपत्रा सोबत सर्व विद्यार्थ्यांची यादी अ.नु. क्रमांक ७ मधील तपशीलासह व इतर आवश्यक तपशीलासह पाठविण्यात यावी.

उपरोक्त सूचना आपल्या स्तरावर सर्व महाविद्यालयांना परिपत्रकाद्वारे कळवून एकलव्य आर्थिक योजनेचे आवेदनपत्रे विहित मुदतीत या संचालनालयास पाठविणेबाबत, कळविण्यात यावे.

(डॉ. वि.रा. मोरे)

शिक्षण सहसंचालक, उच्च शिक्षण

महाराष्ट्र राज्य, पुणे- ०१

महाराष्ट्र शासन
शिक्षण संचालनालय (उच्च शिक्षण)
महाराष्ट्र राज्य, मध्यवर्ती इमारत, पुणे-४११ ००१.

web: www.dhepune.gov.in

E-mail: dhepune@yahoo.co.in

फोन नं.०२०/२६१२६९३९

फॅक्स ०२०/२६११११५३

क्र.उशिसं/अहिंदी/नमं/२०१६-१७/१४अई 10022

दि. 27 JUN 2016

परिपत्रक :-

प्रति,

१. कुलसचिव,
सर्व अकृषि विद्यापीठे.
२. विभागीय शिक्षण सहसंचालक, उच्च शिक्षण,
सर्व विभाग

विषय : अहिंदी भाषिक राज्यातील अहिंदी भाषिक विद्यार्थ्यांना शालांत परीक्षेत्तर
अभ्यासक्रमासाठी देण्यात येणारी हिंदी शिष्यवृत्ती.
नवीन मंजूरी/नूतनीकरण सन २०१६-१७.

अहिंदी भाषिक राज्यातील हिंदीचा अभ्यास करणा-या अहिंदी भाषिक विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन म्हणून हिंदी शिष्यवृत्ती योजना असून सदर शिष्यवृत्ती या संचालनालयाच्या स्तरावरून मंजूर केली जाते. सन २०१६-१७ या वर्षाकरिता अहिंदी भाषिक विद्यार्थ्यांनाकडून हिंदी शिष्यवृत्तीसाठी आवेदनपत्रे भरून या संचालनालयास पाठविण्यात यावीत. आवेदनपत्रामध्ये खालील अटीची पूर्तता करण्यात यावी.

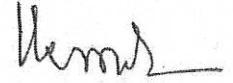
१. विद्यार्थ्यांची मातृभाषा हिंदी नसावी.
२. विद्यार्थी महाराष्ट्र राज्याचा मूळचा रहिवासी असावा.
३. विद्यार्थ्यांने ज्या शाखेत प्रवेश घेतला असेल तो रुजू अहवाल आवश्यक असून त्यामध्ये विद्यार्थ्यांने हिंदी विषय घेणे आवश्यक आहे.
४. विद्यार्थ्यांला इ.१०वी/इ.१२/ वीमध्ये ६० टक्के पेक्षा जास्त गुण व हिंदी विषयात किमान ६५ टक्के पेक्षा जास्त गुण असणा-याचेच आवेदनपत्रे पाठवावेत.
५. इ.११वीच्या शिष्यवृत्तीकरिता इ.१० वी मार्च २०१६ ची साक्षांकित केलेली गुणपत्रिका व बी.ए.प्रथम वर्षाच्या शिष्यवृत्तीकरिता इ.१२ वी मार्च २०१६ ची साक्षांकित केलेली गुणपत्रिका जोडणे आवश्यक आहे.
६. एम.ए.प्रथम वर्षाच्या शिष्यवृत्तीकरिता बी.ए.तृतीय वर्ष परीक्षेच्या साक्षांकित केलेली गुणपत्रिका जोडणे आवश्यक आहे.
७. अर्ज परिपूर्ण व विनचूक भरलेला आवश्यक आहे. अपूर्ण अर्जाचा व विहित मुदतीत न आलेल्या अर्जाचा विचार केला जाणार नाही.
८. नूतनीकरणाचा प्रस्ताव पाठवितांना विद्यार्थ्यांला मागील वर्षाच्या अंतिम परीक्षेत किमान ५० टक्के पेक्षा जास्त गुण आवश्यक आहे व विद्यार्थ्यांने हिंदी विषय घेतलेला असवा. तसेच वार्षिक प्रगती अहवालामध्ये गतवर्षीमध्ये नूतनीकरणाचा फोलिओ क्रमांक व आदेश क्रमांक, दिनांक नमूद करणे आवश्यक आहे. नविन मंजूरीकरिता नविन मंजूरीचाच अर्ज व नूतनीकरणकरिता वार्षिक प्रगती अहवाल भरणे आवश्यक आहे.

हिंदी शिष्यवृत्तीसाठी एकूण २५५ संच मंजूर असून संचाच्या अधीन राहून गुणवत्तेनुसार शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यात येईल. विद्यार्थ्यांच्या अर्जात उणीवा आढळून आल्यास व उणीवांची पूर्तता त्याच आर्थिक वर्षात न केल्यास अर्ज अपात्र समजण्यात येईल व त्याची सर्वस्वी जबाबदारी प्राचार्यांवर राहिल यांची कृपया नोंद घ्यावी. तसेच सदर शिष्यवृत्तीसाठी अर्ज केलेल्या विद्यार्थ्यांना इतर शिष्यवृत्ती मंजूर झालेली नसेल याची खात्री करण्यात यावी. कारण प्रचलित नियमानुसार एका वेळी एकच शिष्यवृत्तीचा लाभ घेता येतो.

विद्यार्थ्यांनी त्यांच्या नजिकच्या कोणत्याही राष्ट्रीयकृत बँकेत बँक खाते उघडणे बंधनकारक असून, विद्यार्थ्यांनी त्याचा सद्दाचा स्वतःचा सुरु असलेला खाते क्रमांक, बँकेचा संपूर्ण पत्ता, बँक शाखा कोड नंबर आयएफएससी कोड आधार कार्ड क्रमांक, भ्रमणध्वनी क्रमांक, इत्यादी माहिती बिनचूकपणे अर्जात नमूद करावी. तसेच विद्यार्थ्यांने बँक खातेच्या पासबुकाची पहिल्या व शेवटच्या पानाची झेरॉक्स अर्जासोबत जोडणे अत्यंत आवश्यक आहे.

संबंधित महाविद्यालयाचे प्राचार्य यांनी हिंदी शिष्यवृत्तीचे आवेदनपत्रे अचूक व परिपूर्ण भरून या संचालनालयात दि.३०.०९.२०१६ पर्यंत पोहचतील अशा बेताने पाठवावेत. अपूर्ण व चुकीची माहिती असलेली आवेदनपत्रे तसेच विहित मुदतीनंतर प्राप्त झालेली आवेदनपत्रे विचारात घेतली जाणार नाहीत अशा स्पष्ट सूचना महाविद्यालयांना देण्यात याव्यात. दि.३०.९.२०१६ नंतर प्राप्त झालेले नविन मंजूरी/नुतनीकरणाचे प्रस्तावांचा विचार केला जाणार नाही.

उपरोक्त सूचना आपल्या स्तरावर सर्व महाविद्यालयांना परिपत्रकाद्वारे कळवून अहिंदी भाषिक राज्यातील अहिंदी भाषिक विद्यार्थ्यांना देण्यात येणा-या हिंदी शिष्यवृत्ती या योजनेचे आवेदनपत्रे विहित मुदतीत या संचालनालयास पाठविणेबाबत, कळविण्यात यावे.

(डॉ. वि. रा. मोरे)

शिक्षण सहसंचालक उच्च शिक्षण
महाराष्ट्र राज्य, पुणे- ०१

आवेदनपत्र १९ के लिये.

अहिंदी भाषी राज्यों के छात्रों की हिंदी में उत्तर मॅट्रीक अध्वयन के पत्रवृत्तियाँ

इसे छात्र अथवा संस्था/महाविद्यालय द्वारा भरा जाएगा (राज्य सरकारों/ स्वैच्छिक हिंदी संस्थाओं के प्रमुखों के प्रयोग के लिए)

वर्ग संख्या आवेदनपत्र का क्रमांक

कुल अंकों के प्रतिशत हिन्दी में प्रतिशत अंक

पासपोर्ट आकार
का फोटो
(प्रिंसिपल के
हस्ताक्षर के
साथ) ।

१. प्रार्थी का पूरा नाम स्पष्ट अक्षरों में

२. पूरा पता जिस पर छात्र को पत्र भेजा जाए स्पष्ट अक्षरों में

३. जन्म का स्थान (जिला) (राज्य)

४. जन्म की तारीख

५. पूरा स्थायी पता

६. (अ) अभिभावक का पूरा नाम (यदि पिता की मृत्यु हो गई हो तो अभिभावक का नाम)

(ब) राष्ट्रियता

(क) राज्य जिसका वह निवासी है ...

(ड) वर्तमान पता

(इ) स्थायी पता

७. क्या आपने इसी योजना के अन्तर्गत या किसी अन्य योजना के

अन्तर्गत कभी पहले भी छात्रवृत्ति/ब्रजीफा ऋण छात्रवृत्ति प्राप्त की है। या अब कर रहे या पहले कभी प्राप्त की है ? यदि कि है तो अवधि और अध्ययन के स्थान का उल्लेख करें!

८. मातृभाषा (कृपया मुख्य भाषा का नाम दे न कि बोलचाल की भाषा का)

९. (क) क्या आप कहीं नौकरी कर रहे हैं।

(ख) क्या आप दो पाठ्यक्रमों की एक साथ तैयारी कर रहे

हैं ? यदि कर रहे हैं तो ब्योरा दे और इस बात का उल्लेख करें कि क्या हिन्दी उन दोनों पाठ्यक्रमों में अध्ययन का विषय है ?

१०. (क) क्या आपने 'ठीक पहले की परीक्षा' हिन्दी को विषय के

रूप में लेकर पास की है ? यदि नहीं तो क्या आपने 'ठीक पहले की परीक्षा' के समकक्ष कोई अन्य हिन्दी की परीक्षा पास की है ? यदि है तो परीक्षा का नाम लिखें।

(ख) वर्ष और पास जिसमें 'ठीक पहले की परीक्षा' हुई हो।

(ग) आपने कितनी बार में 'ठीक पहले की परीक्षा' पास की है ?

(घ) क्या आपने अब जो पाठ्यक्रम चुना है उसमें हिन्दी को

एक मुख्य / सहाय्यक / ऐच्छिक विषय के रूप में लिया है ।
यदि हो, तो बताइये कि इस पाठ्यक्रम में हिन्दी आपको
कितने वर्षों तक पढ़नी होगी १

११. (क) मैट्रिक्युलेशन का समकक्ष से अब तक पास गई सभी परीक्षाओं के ब्योरे (कृपया मैट्रिक्युलेशन या समकक्ष परीक्षा से आरम्भ करें और कालक्रम से लिखें) ।

परीक्षा का नाम	विद्यालय / बोर्ड स्वैच्छिक हिन्दी संस्था/महाविद्यालय का नाम	किसी विशेष कक्षा में उसने किसी अवधि के दौरान पढा है	वर्ष और मास जिसमें परीक्षा हुई	कक्षा और अंक	परीक्षा पास करने में कितनी बार प्रयास किया है ।
१	२	३	४	५	६

विशेष ध्यान दे. — प्रार्थी ने अंतिम शैक्षिक वर्ष की समाप्ति पर मैट्रिक्युलेशन या उसके समकक्ष/आई.ए./विश्वविद्यालय पूर्वस्नातक/

मास्टर डिग्री की जो भी परीक्षा पास की उससे संबंधित अंक पत्र की एक प्रमाणित प्रतिलिपी संलग्न करनी चाहिए। यदि तुरन्त उपलब्ध न हो यथाशिघ्र बादमें भेज देनी चाहिए अन्यथा आवेदनपत्र का विचार नहीं किया जाएगा। पाठ्यक्रम के सभी भागों या वर्षों से संबंधित अंक पत्र आवश्यक संलग्न

करना

चाहिए ।

१. बैंक खाते क्रमांक :
२. बैंकचेचा संपूर्ण पत्ता :
३. बैंक शाखा कोड नंबर :
४. बैंक एमआय सीआर कोड क्रमांक :
५. बैंक आयएफएससी कोड नंबर :

(छात्र के हस्ताक्षर)

दिनांक :
राज्य

स्थान :

डाक —खाना

जिला और पिनकोड नंबर

प्रमाणित किया जाता है कि श्री/श्रीमती/कुमारी -----चालु शैक्षिक
वर्षके दौरान मेरी संस्था महाविद्यालय में तारीख ----- मास ----- वर्ष २० की नियमित और
पूर्वाकालित छात्र के रूप में ----- कक्षा में दाखिल किया गया था ।

जहाँ तक मेरी जानकारी और विश्वास है उसके द्वारा दी गई सूचना सही है ।

स्थान	डाक	जिला और पिनकोड नंबर	राज्य	प्राचार्य के
हस्ताक्षर				

महाविद्यालय की मोहर
नाम

प्राचार्य का

तारीख :

स्थान :

शिष्यवृत्तीचे नाव : -

शिष्यवृत्तीधारक वार्षिक प्रगती अहवाल शैक्षणिक वर्ष शिष्यवृत्तीचे

२०१

२०१

या वर्षासाठी नूतनीकरण होणेसाठी

शिष्यवृत्ती प्रथम कोणत्या वर्षासाठी दिली.
व ज्या पत्रान्वये ही शिष्यवृत्ती शिक्षण संचालक,
पुणे यांनी मंजूर केली त्याची नोंद क्रमांक व
दिनांक :-

वर्ष

शिष्यवृत्ती धारकास ही शिष्यवृत्ती गेल्या वर्षी
मिळत नसल्यास, त्यापूर्वीच्या ज्या वर्षात
मिळत होती तो कालावधी द्यावा व खंड
पडण्याची कारणे ही द्यावी.

१) शिष्यवृत्तीधारण करणा-याचे नाव :-

२) प्रगती अहवाल वर्षात शिकत असणा-या
विद्यापीठ/महाविद्यालयाचे/संस्थेचे नाव :-

३) मार्च, एप्रिल २०१ मध्ये उत्तीर्ण झालेली
परिक्षा :-

४) परिक्षा (प्रात्याक्षिक धरून कोणत्या
महिन्वात संपली) :-

५) (अ) परीक्षेत मिळालेली श्रेणी
(ब) परीक्षेत मिळालेले गुण (गुणांच्या
प्रमाणीत तक्ता सोबत जोडावा :-

६) चालू वर्षी कोणत्या वर्गात नाव दाखल केले आहे.
विद्यार्थी नापास झाला, ए.टी.के.टी.ने नियमाप्रमाणे पुढच्या वर्गात दाखल
केला किंवा शिक्षण संपल्यामुळे पुढे शिक्षण घेणे बंद केले त्याबद्दल
स्पष्ट उल्लेख करावा.

७) चालू वर्षात नाव दाखल केल्याची तारीख :-

८) क्र. ३ मध्ये दर्शविलेली परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर ज्या शिक्षण क्रमासाठी नाव दाखल केले त्याचा एकूण कालावधी.

९) वरील शिक्षण क्रमाची शेवटची परीक्षा कोणत्या वर्षी होईल.

१०) विद्यार्थ्यांची वर्तणूक वगैरे बाबत सर्वसाधारण अभिप्राय.

११) शिष्यवृत्ती धारकास अन्य शिष्यवृत्ती फी माफी वेतन इ.सवलती मिळत असल्यास त्यांचे स्वरूप व रक्कम सविस्तर द्यावी.

१२) शिष्यवृत्ती चालू ठेवण्यासाठी प्राचार्याची निश्चित स्वरूपाची शिफारस.

१३) मागील वर्षाची वर्गातील उपस्थिती (टक्केवारी)

स्थळ :-

सही :-

दिनांक :-

संस्था/प्रमुखाचे /प्राचार्याचे संपुर्ण नाव :-

हस्ताक्षर

(टीप - अहवालातील सर्व रकाने संपुर्ण भरलेले असावेत.)

१. बँक खाते क्रमांक :
२. बँकेचा संपूर्ण पत्ता :
३. बँक शाखा कोड नंबर :
४. बँक आयएफएससी कोड नंबर :
५. आधार कार्ड नंबर :
६. मोबाईल नंबर :